

บันทึก

เรื่อง การแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด
และศึกษาธิการอำเภอ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๒๐๔/๑๑๓๒๐ ลงวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๓๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า เดิมกรมอาชีวศึกษาได้ขอหารือ ปัญหาต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ตำแหน่งที่เทียบเท่าตำแหน่งหัวหน้ากองซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทนเลขานุการกรมหรือผู้อำนวยการกองได้ตาม มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มีตำแหน่งใดบ้าง ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) มีความเห็นว่า ข้าราชการในสังกัด กรมอาชีวศึกษามีทั้งข้าราชการพลเรือนและข้าราชการครู จึงควรแยกพิจารณาปัญหาออกเป็นกรณี ของข้าราชการพลเรือนกรณีหนึ่ง และกรณีของข้าราชการครูอีกกรณีหนึ่ง ดังนี้

๑. สำหรับกรณีของข้าราชการพลเรือน ข้าราชการพลเรือนซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ ระดับ ๕ ขึ้นไป และข้าราชการพลเรือนซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุให้ บังคับบัญชาส่วนราชการหรือหน่วยงานในฐานะหัวหน้ากองหรือผู้อำนวยการกองตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๔ ถือได้ว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า หัวหน้ากอง ซึ่งอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทนเลขานุการกรมหรือผู้อำนวยการกองได้ ตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

๒. สำหรับกรณีของข้าราชการครู ข้าราชการครูซึ่งได้รับมอบหมายเป็นหนังสือ จากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุให้บังคับบัญชาข้าราชการครูในหน่วยงานทางการศึกษาในฐานะหัวหน้ากอง หรือผู้อำนวยการกองตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ ถือ ได้ว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากอง ซึ่งอาจได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาราชการแทน เลขานุการกรมหรือผู้อำนวยการกองได้ตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

กระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) สำหรับกรณีของข้าราชการครูอาจก่อให้เกิดปัญหาในทาง ปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และ ศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากอง และมีการแต่งตั้งผู้ดำรง ตำแหน่งผู้ช่วยทำหน้าที่ช่วยปฏิบัติราชการ คือ ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และ ผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งแต่เดิมนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วย ศึกษาธิการจังหวัด หรือผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ เป็นผู้รักษาราชการแทนศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด หรือศึกษาธิการอำเภอ ในกรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือมีแต่ไม่อาจ ปฏิบัติราชการได้มาโดยตลอด แต่ตามการตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกาข้างต้น ทำให้

กระทรวงศึกษาธิการไม่อาจแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้รักษาราชการแทนได้ เพราะผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ เป็นข้าราชการครูซึ่งมิได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูในหน่วยงานทางการศึกษาในฐานะหัวหน้ากองหรือผู้อำนวยการกองตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ หากกระทรวงศึกษาธิการจะมอบหมายเป็นหนังสือให้ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูในหน่วยงานทางการศึกษาตามแนวการตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็จะเป็นการเข้าซ้อนกับอำนาจการบังคับบัญชาข้าราชการของศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอได้ กระทรวงศึกษาธิการจึงขอหารือว่า หากกระทรวงศึกษาธิการต้องการแต่งตั้งผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ เป็นผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ จะทำได้หรือไม่ และจะต้องดำเนินการอย่างไร

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) ได้พิจารณาปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการขอหารือมาแล้ว เห็นว่า ปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการขอหารือมาในครั้งนี้กับปัญหาที่กรมอาชีวศึกษาได้ขอหารือมาซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) ได้ให้ความเห็นไปแล้ว และกระทรวงศึกษาธิการได้อ้างถึงนั้นเป็นคนละเรื่องกัน กล่าวคือ ปัญหาที่กรมอาชีวศึกษาได้ขอหารือมาเป็นเรื่องการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนเลขานุการกรม ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ไม่ได้มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้ และเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่ปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการขอหารือมาในครั้งนี้เป็นเรื่องการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการอำเภอ ซึ่งเป็นตำแหน่งข้าราชการครูที่ได้มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้แล้ว คือ ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ สำหรับปัญหาที่กระทรวงศึกษาธิการขอหารือมาในครั้งนี้ว่า หากกระทรวงศึกษาธิการจะแต่งตั้งให้ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด หรือผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ รักษาการแทนศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด หรือศึกษาธิการอำเภอ จะทำได้หรือไม่ และจะต้องดำเนินการอย่างไร นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) เห็นว่า ตำแหน่งศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ เป็นตำแหน่งข้าราชการครูที่ได้มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้แล้ว ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวหรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ มาตรา ๕๗^๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ

^๑ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓

มาตรา ๕๗ ถ้าตำแหน่งข้าราชการครูว่างลงหรือผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการครูไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้เป็นครั้งคราว และเป็นกรณีที่มิได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการครูที่เห็นสมควรรักษาการในตำแหน่งนั้นชั่วคราวได้

ข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ บัญญัติไว้ว่า ถ้าตำแหน่งข้าราชการครูตำแหน่งใดว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการครูตำแหน่งใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ และมีการ แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งถ้ามีผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหลายคน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ มีอำนาจแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยคนหนึ่งหรือหลายคนรักษาการในตำแหน่งตามลำดับไว้เป็นการล่วงหน้าได้ ดังนั้น ถ้าตำแหน่งศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วย คือ ผู้ช่วยศึกษาธิการเขต ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และผู้ช่วยศึกษาธิการอำเภอ ย่อมเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งทันทีโดยผลของมาตรา ๕๗ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องมีคำสั่งแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งแต่อย่างใด และในระหว่างที่รักษาการในตำแหน่ง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยย่อมมีอำนาจและหน้าที่ตามตำแหน่งที่รักษาการนั้นทุกประการตามมาตรา ๕๗ วรรคสี่^๒ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติมาตรา ๕ ๗ วรรคสองนี้ไม่ตัดอำนาจของผู้มีอำนาจสั่งบรรจุที่จะแต่งตั้งข้าราชการคนอื่นให้เป็นผู้รักษาราชการแทน ในกรณีที่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุได้ใช้อำนาจแต่งตั้งข้าราชการคนอื่นเป็นผู้รักษาราชการแทน มาตรา ๕๗ วรรคสาม^๓ บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยพ้นจากความเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งนับแต่เวลาที่ผู้ได้รับแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจสั่งบรรจุเข้ารับหน้าที่

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) เห็นว่า ตำแหน่งศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ เป็นตำแหน่งข้าราชการครูที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้ ในกรณีที่ตำแหน่งดังกล่าวว่างลงหรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ มาตรา ๕๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเป็นผู้รักษาการในตำแหน่ง

ในกรณีที่ตำแหน่งใดว่างลงหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ และการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเป็นผู้รักษาการในตำแหน่ง ถ้ามีผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยหลายคน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ มีอำนาจแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยคนหนึ่งหรือหลายคนรักษาการในตำแหน่งตามลำดับไว้เป็นการล่วงหน้าได้

ความในวรรคสองไม่กระทบกระเทือนอำนาจของผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ ที่จะแต่งตั้งข้าราชการครูผู้ใดเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งตามอำนาจที่มีอยู่ตามกฎหมาย ในกรณีผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ แต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งตามความในวรรคหนึ่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยดังกล่าวในวรรคสอง พ้นจากความเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งนับแต่เวลาที่ผู้รักษาการในตำแหน่งตามความในวรรคหนึ่งเข้ารับหน้าที่

ให้ผู้รักษาการในตำแหน่งตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มีอำนาจและหน้าที่ตามตำแหน่งที่รักษาการนั้น ในกรณีที่กฎหมายอื่นแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ เป็นกรรมการ หรือให้มีอำนาจและหน้าที่อย่างใด ให้ผู้รักษาการในตำแหน่งทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจและหน้าที่อย่างนั้น แล้วแต่กรณี ในระหว่างที่รักษาการในตำแหน่ง

^๒ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑)

ดังนั้น เมื่อใดก็ตามที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการเขต ศึกษาธิการจังหวัด และศึกษาธิการอำเภอ หรือมีแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยย่อมเป็นผู้รักษาราชการในตำแหน่งทันทีโดยผลของกฎหมาย และเป็นไปตามความประสงค์ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยที่กระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องมีคำสั่งแต่งตั้งแต่อย่างใด และเมื่อมาตรา ๕๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ บัญญัติเรื่องการรักษาราชการในตำแหน่งข้าราชการครูที่มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยไว้เป็นการเฉพาะแล้วจึงไม่ต้องไปพิจารณาดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งเป็นกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินทั้งนี้ เว้นแต่ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. ๒๕๒๓ จะเห็นสมควรแต่งตั้งข้าราชการคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเป็นผู้รักษาราชการแทน

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร
(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กรกฎาคม ๒๕๓๕